

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'nin geleneksel tarım alanlarından biri olan zeytin ve zeytinyağı sektörü, son yıllarda üretim kapasitesindeki artışa rağmen çok boyutlu yapısal sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. 2024 yılı itibarıyla sofralık zeytin üretiminde dünya birinciliğine ulaşılmış, toplam zeytin üretimi 3 milyon 750 bin ton gibi rekor bir seviyeye çıkmış, zeytinyağı üretimi ise 475 bin ton düzeyine ulaşarak tarihsel zirvelerinden birine taşınmıştır. Ancak bu niceliksel başarı, üreticilerin refahına ve sektörün sürdürülebilirliğine aynı ölçüde yansımamış; maliyet baskıları, fiyat istikrarsızlığı, kalite ve markalaşma sorunları ile sektörel kırılganlık derinleşmiştir.

Özellikle küçük ve orta ölçekli üreticilerin karşı karşıya kaldığı yüksek girdi maliyetleri (gübre, işçilik, enerji, ambalaj, nakliye), tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklar ve düşük fiyatlı ithal ürünlerle rekabet baskısı, zeytin üreticilerinin gelir güvencesini ciddi biçimde tehdit etmektedir. Örneğin, 2024 yılında Bursa-Orhangazi'de 1 kilogram zeytin üretim maliyeti 53,41 TL olarak hesaplanmış; bu artış üreticinin pazarda rekabet etmesini zorlaştırmış, bazı bölgelerde üretimin sürdürülebilirliğini dahi riske atmıştır. Buna ek olarak, Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2025 tahminlerine göre zeytin üretiminin %40 oranında azalması beklenmekte, bu da üretim arzında dengesizlik yaratma potansiyeli taşımaktadır.

Bütüncül bir yaklaşımla değerlendirildiğinde; sektör sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve ekolojik yönleriyle de ele alınmalıdır. Zeytinliklerin kırsal kalkınmadaki rolü, tarımsal istihdamın korunması, gıda güvenliğinin sağlanması ve biyolojik çeşitliliğin devamlılığı açısından taşıdığı önem, sektörel planlamaların stratejik düzlemde yapılmasını gerekli kılmaktadır. Sektörün daha yüksek katma değerli, markalaşmış ve ihracat odaklı bir yapıya kavuşması için kamu destek mekanizmalarının etkinleştirilmesi, üretici örgütlerinin güçlendirilmesi, kalite standartlarının yaygınlaştırılması ve dijital takip sistemlerinin geliştirilmesi elzemdir.

Tüm bu nedenlerle; zeytin ve zeytinyağı sektöründe yaşanan üretim artışına rağmen derinleşen maliyet sorunlarının, kalite ve markalaşma eksikliğinin, dış rekabet baskısının, bölgesel eşitsizliklerin ve üretici gelirlerinde yaşanan kırılganların çok yönlü biçimde araştırılması; kamu politikalarının etkinliğinin değerlendirilmesi ve sektörün sürdürülebilirliğini sağlayacak, küçük üreticileri koruyacak, yüksek katma değer yaratacak bütüncül stratejilerin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz. 11.11.2025

Mehmet Emin EKMEN**Mersin Milletvekili****Grup Başkanvekili**

GEREKÇE

Zeytin ve zeytinyağı sektörü, Türkiye'nin hem tarımsal üretim kapasitesi hem de kültürel mirası açısından stratejik öneme sahip alanlarından biridir. 2024 yılında Türkiye, sofralık zeytin üretiminde dünya birinciliğine ulaşarak toplam 3 milyon 750 bin ton üretim gerçekleştirmiş; zeytinyağı üretimini ise 475 bin ton ile tarihî zirvelerden birine ulaşmıştır. Ancak bu niceliksel başarı, üretici gelirlerine, sektörel istikrara ve sürdürülebilirliğe aynı ölçüde yansımamış, zeytincilikte derinleşen yapısal sorunlar görünür hâle gelmiştir.

Sektördeki üreticiler başta olmak üzere kooperatifler, ihracatçılar ve yerel kalkınma aktörleri; artan üretim maliyetleri, fiyat istikrarsızlığı, ithal ürün baskısı ve dış rekabet gibi çok sayıda yapısal sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Örneğin; 2024 yılında Bursa-Orhangazi bölgesinde 1 kilogram zeytinin maliyeti 53,41 TL olarak hesaplanmış, bu durum üreticinin kârlılığını düşürmüş ve pazarlık gücünü zayıflatmıştır. Enerji, işçilik, gübre, ambalaj ve nakliye gibi girdi kalemlerinin sürekli artış göstermesi özellikle küçük üreticiler için büyük bir baskı unsuru hâline gelmiştir.

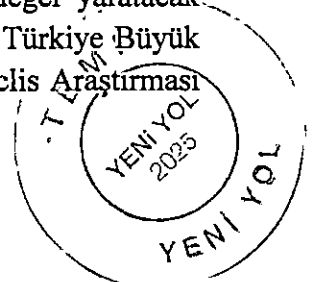
Ayrıca, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in 2025 yılı tahminlerine göre zeytin üretiminde %40'a varan düşüş öngörülmektedir. Bu düşüş; iklim değişikliğine bağlı verim kayıpları, üretimden çekilen üreticiler ve pazara erişim sorunlarının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Diğer yandan, sektörün ihracat potansiyeli tam kapasiteyle kullanılamamakta; ambalajlı ve markalı ürün payı düşük kalmakta, dökme ve düşük katma değerli ihracat modelleri hâkimiyetini sürdürmektedir.

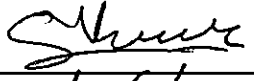
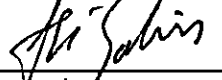
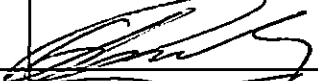
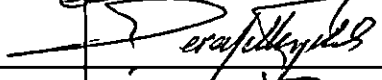
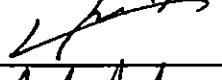
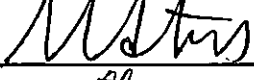
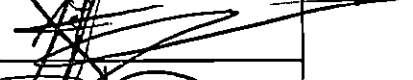
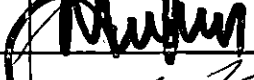
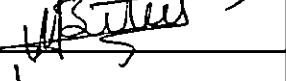
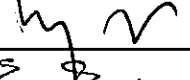
Zeytinyağı piyasasında fiyatların hem iç pazarda hem dış pazarda dalgalı seyretmesi, üreticinin belirsizlik altında üretim kararı almasına neden olmaktadır. Üretici örgütlerinin yeterince güçlenememesi, fiyat belirleme süreçlerinde etkin olamaması ve piyasayı regüle edici mekanizmaların zayıf olması, bu sorunu derinleştirmektedir. Aynı zamanda kalite sınıflandırmaları, coğrafi işaret sistemleri ve dijital takip altyapılarının yetersizliği, Türkiye'nin küresel pazarda konumunu zayıflatmaktadır.

Sektörde dijitalleşme, izlenebilirlik, sürdürülebilirlik ve iklim uyumlu üretim gibi yeni nesil dönüşüm süreçlerine yönelik kamusal yatırımlar sınırlı kalmakta; AR-GE, eğitim ve teknik destek mekanizmaları bölgesel olarak yetersiz işletilmektedir. Kooperatiflerin pazarlama ve finansmana erişim kapasitesi düşüktür. Bu da kırsal yoksulluk döngüsünü kırmak yerine daha da pekiştirmektedir.

Zeytinliklerin aynı zamanda ekolojik koridor işlevi görmesi ve biyolojik çeşitliliğe katkısı, bu alanların çevresel sürdürülebilirlik açısından da stratejik önem taşıdığını göstermektedir. Ancak son yıllarda madencilik, enerji projeleri veya kentsel genişleme nedeniyle zeytinlik alanların korunmasında ciddi zafiyetler oluşmuştur.

Bu nedenlerle; zeytin ve zeytinyağı sektöründe yaşanan üretim artışına rağmen derinleşen maliyet sorunlarının, kalite ve markalaşma eksikliğinin, dış rekabet baskısının, bölgesel eşitsizliklerin ve üretici gelirlerinde yaşanan kırılmaların çok yönlü biçimde araştırılması; kamu politikalarının etkinliğinin değerlendirilmesi ve sektörün sürdürülebilirliğini sağlayacak, küçük üreticileri koruyacak, yüksek katma değer yaratacak bütüncül stratejilerin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması zaruri hâle gelmiştir.

MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
SADULLAH KISACIK	ADANA	
İDRİS ŞAHİN	ANKARA	
MESUT DOĞAN	ANKARA	
SADULLAH ERGİN	ANKARA	
ŞERAFETTİN KILIÇ	ANTALYA	
CEMALETTİN KANİ TORUN	BURSA	
MEHMET ATMACA	BURSA	
SEMA SİLKİN ÜN	DENİZLİ	
ERTUĞRUL KAYA	GAZİANTEP	
NECMETTİN ÇALIŞKAN	HATAY	
BÜLENT KAYA	İSTANBUL	
ELİF ESEN	İSTANBUL	
HASAN KARAL	İSTANBUL	
MEDENİ YILMAZ	İSTANBUL	
MUSTAFA KAYA	İSTANBUL	
BİROL AYDIN	İSTANBUL	
MUSTAFA BİLİCİ	İZMİR	
İRFAN KARATUTLU	KAHRAMANMARAŞ	
MEHMET EMİN EKMEN	MERSİN	
SELÇUK ÖZDAĞ	MUĞLA	
MEHMET KARAMAN	SAMSUN	

